

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת אימאן חיטיב יאסין

פ/5204/25

הצעת חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון – הודעה על אי-כיבוד הרשאה לחיוב חשבון), התשפ"ה–2024

1. תיקון סעיף 1 בחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א–1981¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, אחרי ההגדרה "המפקח" יבוא:

"הוראה לחיוב חשבון" – הוראה שנתן מוטב לבנק לחייב בסכום מסוים את חשבונו של בעל חשבון שהקים לפני כן הרשאה לחיוב חשבון לזכות המוטב;

"הרשאה לחיוב חשבון" – הוראה שנתן בעל חשבון או מורשה חתימה לבנק לחייב את חשבונו בסכומים משתנים על פי בקשת מוטב כלשהו, כאמור בהוראות ניהול בנקאי תקין שנקבעו לפי סעיף 5(ג) לפקודת הבנקאות, 1941²."

2. בסעיף 7א לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ד) התקבלה בבנק הוראה לחיוב חשבון ולא הייתה יתרה מספקת בחשבון שתאפשר את כיבוד ההוראה, ישלח הבנק הודעה לבעל החשבון, כדי ליידע אותו בדבר הצורך להפקיד כספים בחשבונו ולמנוע את אי-כיבוד הרשאה; הודעה כאמור תישלח מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר מהמועד האחרון כדי לאפשר לבעל החשבון להפקיד בו כספים עד למועד האמור.

(ה) לא הופקדו בחשבון כספים המאפשרים את כיבוד ההרשאה לחיוב החשבון עד המועד האחרון, רשאי הבנק שלא לכבד את ההרשאה.

(ו) לעניין סעיפים קטנים (ד) ו-(ה), המפקח רשאי לקבוע שהמועד להפקדת כספים בחשבון יהיה מאוחר יותר מהמועד האחרון, ובלבד שלא יהיה מאוחר מתום יום העסקים."

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 136.
² ע"ר 1941, תוס' 1, עמ' (ע) 69, (א) 85.

דברי הסבר

חוק נתוני אשראי, התשע"ו–2016, קובע כי כדי לקבוע חיווי אשראי על אדם יימסרו "נתונים לגבי תשלומים שבהם התחייב הלקוח ולגבי פירעונם". החוק האמור קובע הוראות לעניין איסוף נתוני אשראי, שמירתם במאגר מידע מרכזי המופעל בידי בנק ישראל ומסירתם ללשכות אשראי לשם עיבודם והעברתם, בין השאר לנתוני אשראי, וזאת כדי ליצור תחרות ואחידות בשוק האשראי. חלק מהמידע שנאסף על פי החוק האמור הוא בעניין הרשאות לחיוב חשבון שלא כובדו עקב אי-כיסוי מספק.

אל מול התועלות שמביאים איסוף ועיבוד נתוני האשראי של לקוחות, נוצר מצב עגום, מפני שהרשאות לחיוב חשבון שלא כובדו משפיעות לרעה על דירוג האשראי של לקוחות באופן משמעותי. זאת, מבלי שלאדם שאין בחשבונו כיסוי מספק נתונה היכולת לדעת באלו תנאים יכבד הבנק את הרשאת חיוב החשבון ובאלו תנאים היא תוחזר. הדבר נתון לשיקול דעתו של הבנק ללא כל שקיפות, והבנק אף יכול להחזיר אותה עד עשרה ימים אחר כך כאמור בהוראות ניהול בנקאי תקין שקובע המפקח על הבנקים. תלונות רבות נשמעות מאנשים שדירוג האשראי שלהם נפגע ללא תקנה כתוצאה מהרשאה שלא כובדה על ידי הבנק, לעתים בסכומים נמוכים מאוד, בטענה שאם רק הייתה ניתנת להם האפשרות הם היו מפקידים את הסכום הנדרש בבנק במועד.

יצוין כי בניגוד לשיק בנקאי, שהוא מסמך שהאדם החותם עליו יודע את הסכום בו יחויב, הרשאה לחיוב חשבון היא סכום שמשתנה מחודש לחודש מבלי שהאדם יודע מראש את הסכום המדויק שבו יחויב. אם לעניין שיקים ראה המחוקק לנכון לקבוע חובת הודעה מוקדמת על אי-כיבוד, ודאי שנכון להחיל זאת גם לעניין הוראות קבע.

מטרת הצעת החוק היא למנוע פגיעות בדירוג האשראי של צרכנים, שנגרמות כתוצאה מהרשאות לחיוב חשבון שאינן מכובדות. לפי הצעת החוק, צרכנים שאין יתרה מספקת בחשבונם יקבלו הודעה על כך שההוראה של המוטב לחייב את חשבונם עומדת לחזור, ויוכלו מבעוד מועד להפקיד כספים ולמנוע את חזרת ההרשאה ואת הפגיעה בדירוג האשראי שלהם. ההסדר המוצע מביא בחשבון גם את צורכי הבנקים, שהתנהלות כלכלית נבונה של הצרכנים וכיבוד כל ההרשאות במועדן – מיטיבה גם איתם.

התיקון המוצע לא יטיל על הבנקים הוצאות כבדות, מפני שמערכת אוטומטית להתראה על אי-כיבוד הוראת חיוב בחשבון כבר קיימת בכל הבנקים לעניין שיקים על פי סעיף 7א לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א–1981, וכל הנדרש מאת הבנקים בתיקון זה הוא רק כיוול של המערכות והוספת אפשרות התראה על הרשאות לחיוב חשבון שעומדות לחזור.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת אברהם בצלאל (פ/25/5162).

הצעת החוק זהה לפ/25/5162 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ו בכסלו התשפ"ה (16.12.2024)